

(Ilustracija Novica Kocić)

TAJNA

- Pod tajnom uopšte se podrazumeva podatak koji je poznat i koji sme biti poznat samo određenom broju lica.
- Samom svojom prirodom čuvanje tajne je u domenu prava i u domenu sudske prakse.

TAJNA

- U pravnoj teoriji tajna se definiše uz pomoć dva elementa: faktičkog i normativnog.
- **Faktički** element se ogleda u tome što je podatak poznat samo određenom krugu lica,
- **Normativni** element zahteva da podatak bude poznat samo određenom krugu lica, s tim da postoje određene (društvene) pravne norme koje zabranjuju i štite iznošenje podataka izvan tog kruga lica.

TAJNA

- Zavisno od sadržine konkretnog podatka i stepena njegove poverljivosti, možemo govoriti o
- državnoj,
- vojnoj,
- službenoj,
- poslovnoj (uključujući i berzansku)
- profesionalnoj i
- ličnoj tajni

TAJNA

● 1. Lična tajna

- Ličnu tajnu predstavlja sve ono što je vezano uz i za čoveka, njegov unutrašnji svet i sve ono što čovek ne želi da se bez njegove saglasnosti o njemu zna.
- To znači da tajna mora biti neophodno i nužno zaštićena od neovlašćenog otkrivanja.
- Činjenice koje predstavljaju ličnu tajnu mogu biti najraznovrsnije. To su najčešće činjenice koje se odnose na neke osobine ličnosti (na primer, neki telesni, odnosno duševni nedostaci ali i neke njegove misli, ideje ili postupci).

TAJNA

● 2. Profesionalna tajna

Postoje određene profesije a tu spada i naša profesija, koje se sastoje u pružanju stručne pomoći. Potpuno i kvalitetno pružanje ove pomoći ponekad zahteva da lice koje pruža pomoć sazna za određene činjenice koje predstavljaju ličnu tajnu onoga ko tu pomoć traži.

Ako je svrha jedne profesije da određenu stručnu pomoć pruža svima kojima je ona potrebna – onda je jasno da ta svrha u ovom slučaju ne bi bila postignuta.

- Zbog toga su lica koja vrše određenu profesiju dužna da čuvaju ličnu tajnu koju su u vršenju te profesije saznala, ne samo u interesu pojedinca već i u interesu profesije kao društveno korisne delatnosti

TAJNA

- **LEKARSKA TAJNA** Najstariji medicinski zapisi su zabranjivali lekaru da odaje tajnu koja je „ **poverena uhu ili zatečana očima ili naslućena umom**“.
- Dugo vremena je čuvanje lekarske tajne bilo isključivo moralna obaveza.
- Hipokrat je to smatrao svetom dužnošću lekara pa zato o njoj govoro i u i svojoj Zakletvi:
- „**Što u svome poslu budem saznao ili video, ukoliko se ne bude smelo javno znati , prećutaću i zadržaću kao tajnu.**“

TAJNA

Lekarska tajna je postala pravna obaveza tek u XVIII veku.

- U zakletvi koja je ustanovljena na kongresu Međunarodnog saveza lekarskih drudruštava u Ženevi 1948. god. piše
- Poštovat ću tajne onog ko mi se poveri

TAJNA

- Lekarska - profesionalna tajna je jedan od najstarijih oblika profesionalne tajne.
- **Ona podrazumeva obavezu svakog lekara da sve podatke o bolesniku koje sazna kroz anamnezu, objektivni pregled i ostala ispitivanja i lečenje, neprekidno čuva kao tajnu.**
- Poštovanjem lekarske tajne lekar čuva ugled bolesnika i izgrađuje svoj lični autoritet kroz poverenje koje mu bolesnik iskazuje u toku lečenja.
- **Međutim, svaka činjenica saznata u izvršenju našeg poziva neće predstavljati tajnu, već samo ona za koju postoji interes pacijenta da ne bude otkrivena.**

TAJNA

- Čuvanje profesionalne tajne reguliše se opštim zakonskim pravilima, zatim posebnim zakonskim pravilima kojima se reguliše određena profesija, potom profesionalnim pravilima strukovnih udruženja, odnosno komora (advokatske, lekarske i dr.) i na kraju pravilima krivičnog zakonodavstva.
- Odavanje profesionalne tajne povlači za sobom krivičnu pa i građansku odgovornost ali i disciplinsku odgovornost (pred sudom časti)

TAJNA

- 3. Službena tajna
- Ovu tajnu čine podaci koje upravna tela nekih službi svojim pravnim aktima ili zakonom proglase službenom tajnom
- (čl. 369 . KZRS - Odavanje službene tajne)

TAJNA

- 4. Poslovna tajna
- Poslovnom tajnom smatraju se podaci i dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili dokumentom nadležnog organa, donetog na osnovu zakona, proglašeni poslovnom tajnom čije bi odavanje prouzrokovalo, ili bi moglo da prouzrokuje, štetne posledice za preduzeće ili drugi subjekt privrednog poslovanja (član 240. st. 4 KZRS).

TAJNA

- **Primer**
- BEOGRAD, 28. maj 2011. (Beta) - Predsednica Skupštine Srbije Slavica Djukić-Dejanović rekla je u subotu agenciji Beta da je kao lekar "obavila pregled haškog optuženika Ratka Mladića" ali da o tome ne može da iznosi detalje.

Djukić-Dejanović, koja je neuropsihijatar i profesor kragujevačkog Medicinskog fakulteta, rekla je da "zbog profesionalne lekarske tajne ne može da iznosi detalje".

Nezvanično, Slavica Djukić-Dejanović je oko dva sata razgovarala s Mladićem.

"Obavila sam razgovor kao neuropsihijatar s pacijentom", rekla je ona

TAJNA - Ljudska prava

- Ljudska prava su ona prava koja omogućavaju da čovek, kao ljudsko biće, bude zaštićen od napada svake vrste i da njegovo ljudsko dostojanstvo ostane nepovređeno.
- Ljudska prava su univerzalna, neotuđiva, urođena i nedeljiva. Zato se poštovanju ovih prava posvećuje mnogo pažnje.
- Da bi se ostvarila, ljudska prava moraju da budu identifikovana i uoblikovana, kodifikovana u okviru međunarodnog, regionalnog i nacionalnog pravnog sistema.
- Države i nacionalne izvršne vlasti, moraju imati zakonsku obavezu da ih poštuju prema međunarodnim, univerzalnim i regionalnim standardima, kao i po nacionalnom ustavu i zakonima.

Ljudska prava

- Ljudska prava su:
- lična prava
- politička i civilna prava
- socijalna i ekonomska prava
- kao i prava treće generacije
- Lična prava su moralna prava svih ljudi i neophodan uslova za život s ljudskim dostojanstvom.

Ljudska prava

- **Šta se štiti ličnim pravima čoveka?**
- Objekt zaštite ličnim pravima čoveka su tlična dobra čoveka : život, telesni integritet (fizički i psihički) zdravlje, razna osećanja (bol, strah, pijetet, žalost, stid...) duhovni integritet, privatni život, ugled, ime, čast, lični zapisi (pisma, dnevnici, dokumentacija), pravo na sliku, tonski zapisi....lični podaci su zdravstvena dokumentacija (fizička i elektronska) školski izvještaji , računi u banci , poreske prijave , glasački listici , podaci o zajmu , kreditu , informacije iz anketnih listova itd.
- **U red najvažnijih ličnih ljudskih prava spada i pravo na privatnost ličnosti**

● LJUDSKA PRAVA I VREDNOSTI U ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI I PRAVA PACIJENATA

● “ Pravo jedne osobe podrazumeva dužnost druge osobe da poštuje to pravo”

- Pravo na dostupnost zdravstvene zaštite
- Pravo na informacije
- Pravo na obaveštenje
- Pravo na slobodan izbor
- Pravo na privatnost i poverljivost informacija
- Pravo na samoodlučivanje i pristanak
- Pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju
- Pravo na tajnost podataka
- Pravo pacijenta nad kojim se vrši medicinski ogled
- Pravo na prigovor
- Pravo na naknadu štete
- Pravo na postovanje pacijentovog vremena vremena

LJUDSKA PRAVA I VREDNOSTI U ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI I PRAVA PACIJENATA

- **1. PRAVO PACIJENTA NA PRIVATNOST I
POVERLJIVOST INFORMACIJA**

Pojam prava privatnosti

- **Privatnost** (lat. privatus, **koji pripada jednoj osobi**, osobno ili licno) Privatnost je zona u kojima svaki pojedinac može da misli svoje sopstvene misli, da ima svoje tajne, svoja osećanja, živi svoj život.
- Privatnost je sve ono što neka osoba želi da zadrži u sebi skriveno tj. područje koje je isključeno iz kolektivnog života. Zato se sve ono što pripada jednoj osobi, u smislu ličnog, vlastitog, što je u njoj skriveno, može definisati kao privatnost.
- To je pravo da se bude ostavljen na miru kada se to želi.
- **Druga definicija kaže da je privatnost pravo pojedinca, grupe ljudi ili institucije da sami za sebe odrede kada, kako i u kojoj meri će se informacije o njima saopštavati drugim licima.**
- Upotreba reči privatnost nosi u sebi isključenje javnosti i poštovanje ljudske intimnosti. Privatnost ima vrlo važnu ulogu u životu svakog čoveka pa je zato važno njeno uvažavanje i čuvanje.
- Ponovićemo PRAVO NA PRIVATNOST je jedno od osnovnih ličnih ljudskih prava

Može se reći da privatnost ima tri dela, tri značenja koja se međusobno dopunjuju. To su: fizička privatnost, informativna privatnost i privatnost odlučivanja. Sva tri značenja privanosti imaju podjednaku ulogu u radu lekara.

Pravo na fizičku privatnost

Fizička privatnost

predstavlja potrebu čovjeka da bude zaštićen, privatano, on i njegovo telo od pogleda svih onih kojima on nije dopustio da ga gledaju.

- Izlaganje osobe javnosti, na primer u slučajevima premeštanja pacijenata s odeljenja na odeljenje bez prikladne odeće, razgovor o bolesti i stanju tela pred trećom osobom ili razgovor o pacijentu i stanju njegova tela vođen na način da se pacijent može prepoznati, obavljanje pregleda s pacijentom bez zaštitnog paravana, dodiri tela bez objašnjenja zašto su potrebni, uzimanje krvi ili neke druge izlučevine radi analiza i uključivanje pacijenta u istraživanje bez njegove saglasnosti - početni su oblici nebrige i neuvažavanja fizičke privatnosti pacijenata.
- Povreda fizičke privatnosti se različito tumači jer se različito i vrlo lično i doživljava. Za pacijenta povreda privatnosti može biti već samo prisustvo drugog lekara a da na to nije bio upozoren ili nije pitan za dopuštenje.

Pravo na fizičku privatnost

Lekar , sasvim suprotno, u tretman i liječenje uvodi druge lekare i saradnike bez ikakvog obaveštenja ili ukazivanja na razloge zašto bi se to trebalo učiniti.

Prisustvo učenika i studenata kod pregleda, dijagnostičkih procedura ili samo kod razgovora sa pacijentom, njihovo uključivanje u nastavu, mora biti predočeno pacijentu i on se mora složiti sa tim , to mora da bude odobreno od strane pacijenta.

- Prepuštajući svoje telo lekarima , medicinskim sestrama, radiolozima, laborantima, fizioterapeutima i drugim zdravstvenim radnicima, pacijent prepušta sebe u celini, svoju kompletnu osobnost.
- To bi trebalo da bude početna misao s kojom bi lekar trebalo da započne kontakt s pacijentom.
- **Pravo pacijenta na fizičku privatnost se odnosi na poštovanje pacijenta pri lečenju, a naročito pri pružanju lične nege – pacijent ima pravo na uslove koji osiguravaju privatnost**

Pravo na informacijsku privatnost

Informacijska privatnost

podrazumeva tajnost i anonimnost , jer bi odavanje podataka upućivalo na otkrivanje osobe koja se iza tih podataka "krije“.

- U području medicine informatijska privatnost se tradicionalno veže uz podatke koje lekar ili neki drugi zdravstveni radnik ili saradnik sazna ili "otkrije" u kontaktu s pacijentom.
- Danas, ona obuhvata svaki podatak i informaciju o pacijentovom zdravstvenom stanju, medicinskom statusu, o medicinskom tretmanu, toku lečenja, prognozi, dijagnostičkom postupku, kliničkim istraživanjima, porodičnim prilikama , čijim bi se otkrivanjama dovela u pitanje privatnost pacijenta. .

Pravo na informacijsku privatnost

Tu spadaju svi oni podaci koji se unose u "karton", druge oblike medicinske dokumentacije, kao i oni koji se koriste za prezentaciju slučajeva, objašnjenje toka i posledica bolesti u nastavi, stručnim i naučnim skupovima ili javnosti.

Iznošenje bilo koje informacije o pacijentovom stanju audio i vizualnim sredstvima zahteva zaštitu svakog podatka kojim bi se mogla prepoznati osoba čiji se slučaj prezentuje

- **Pravo je pacijenta na poverljivost i privatnost informacija o zdravstvenom stanju, medicinskom statusu, porodičnim prilikama, toku lečenja i prognozi, drugim relevantnim podacima.**

Pravo na privatnost odlučivanja

Privatnost odlučivanja

proizlazi iz navedenih oblika privatnosti.

To je privatnost koja upućuje na slobodu osobe da odlučuje u skladu s svojim ličnim shvatanjem sebe, oslobođena od bilo kojeg oblika prisile ili uticaja "sa strane".

- Podrazumeva slobodan izbor pojedinac, njegovu odluku kada, kome, u kom obimu i ukako će saopštiti lične i intimne čni podatak po sebi i svom privatnom životu.
- Privatnost odlučivanja je postala aktuelna kod prvih rasprava o abortusu i njegove pravne regulative, kod upotrebe kontracepcije, a sada je u žiži interesovanja u monogim sverama rada lekara : odnosa prema umirućem, odnos prema bolesnicima u terminalnim fazama bolesti , bolesnicima u trajnom vegetativnom stanju, zatim, problema surogat materinstva sto je sada aktuelno, maloletničkih trudnoća, eksperimentalne upotrebe lekova, naročito onih psihotoničnih, prodaje organa i tkiva za transplantaciju.

Pravo na privatnost odlučivanja

- (Van medicine, rasprave o privatnosti odlučivanja pokrenute su od strane homoseksualnih parova isticanjem njihovih prava na seksualnu orijentaciju i sklapanje brakova.)
- Pomenuću “INFORMISANI PRISTANAK” - slobodan i na informacijama zasnovan pristanak pacijenta na medicinsku meru i “DIREKTIVA UNAPRED”- predhodno izražena želja pacijenta u vezi sa medicinskim tretmanom.
- **Privatnost je zona u kojima svaki pojedinac može da misli svoje sopstvene misli, da ima svoje tajne, svoja osećanja , živi svoj život.**
- **On odlučuje, to je njegov slobodan izbor, njegova odluka , kada, kome, u kom obimu i kako će saopšti i lične i intimne podatke o sebi i svom privatnom životu.**

● PRAVO PACIJENTA NA POVERLJIVOST

Pojam prava poverljivosti

- **Poverljivost** - Lekarsku profesiju tradicionalno prati poverenje kao vrednost koja se sama po sebi podrazumeva. U odnosu lekar-pacijent na jednoj strani je stručnjak koji suvereno vlada stečenim znanjem i veštinama, a na drugoj strani je osoba koja, da bi zadovoljila svoju važnu, često životnu, potrebu treba da oda deo svoje privatnosti za koji bi najradije želela da ostane neotkriven.
- Početna nelagodnost u tom odnosu može se otkloniti spremnošću stručnjaka za uvažavanjem privatnosti.
Zato se poštovanje privatnosti nameće kao uslov za uspostavljanje kontakta i razvijanje odnosa poverenja tj poverljivosti između lekara i pacijenta

- **PRAVO PACIJENTA NA POVERLJIVOST**

Od lekara i njegovog pristupu zavisi koliko će se neka osoba "otvoriti" izreći svoje misli, sumnje, stavove, pokazivati emocije, spremnost za razmenu mišljenja ili zatvoriti u sebe i u svojim skrivenim mislima "prerađivati" ono za što - zbog neodgovarajućeg pristupa prema njoj - nije imala prilike da pita, da se izjasni, da negoduje, prihvati ili odbije tretman. Pacijentu treba omogućiti da iskaže privatnosti u onoj meri u kojoj to zahteva sama priroda odnosa i zadatak koju u tom odnosu treba da se obavi.

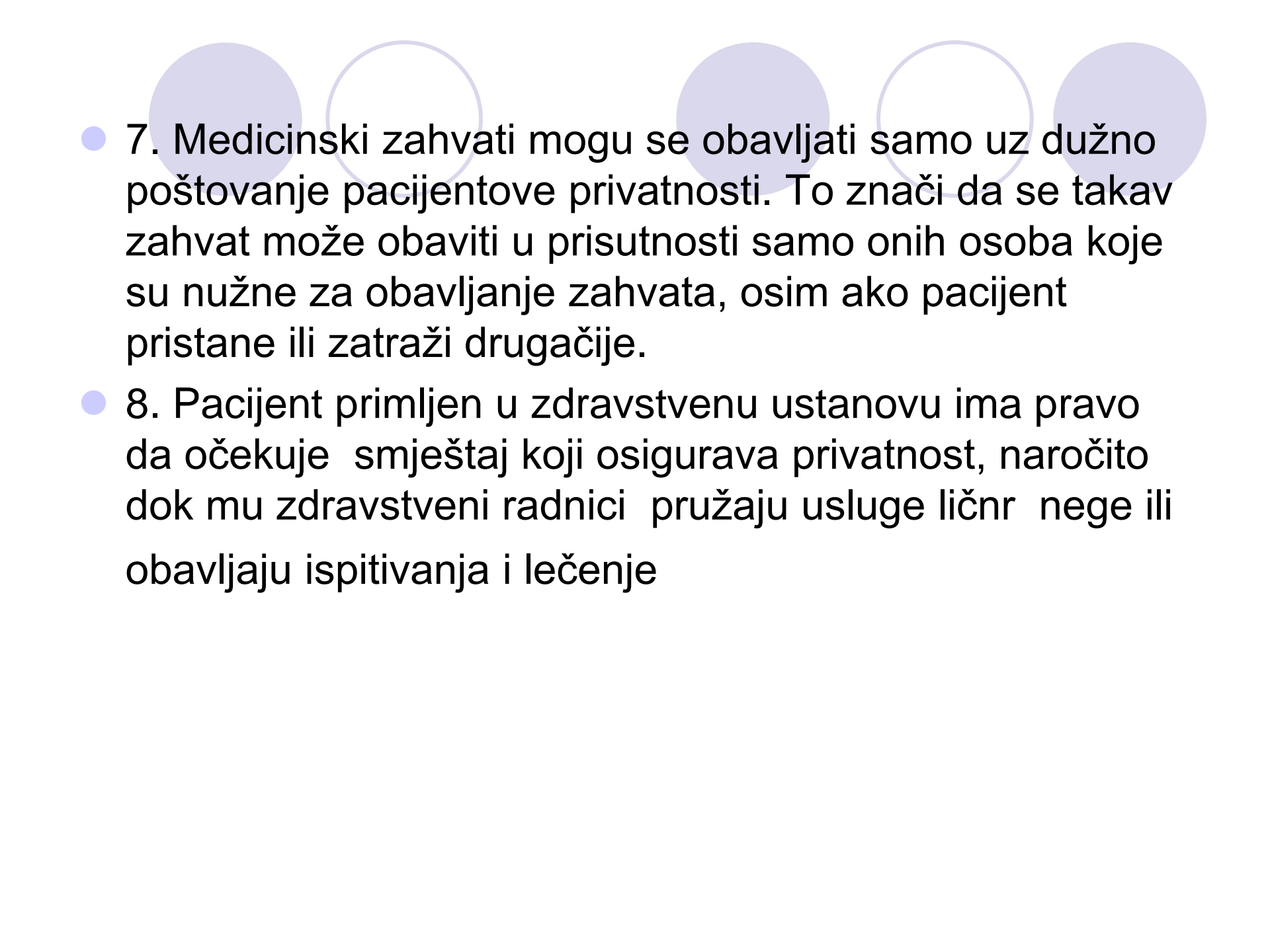
- Lekar, na koga je pacijent upućen, sa kojim pacijent stupa u partnerski odnos, zadužen je za čuvanje pacijentove privatnosti i pacijentovog poverenja.

Pravo na privatnost i poverljivost informacija (zakon o zdravstvenoj zaštiti)

- **Član 30**
- Svaki pacijent ima pravo na poverljivost svih ličnih informacija koje je saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, uključujući i one koje se odnose na njegovo stanje zdravlja i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, kao i pravo na zaštitu svoje privatnosti tokom sprovođenja dijagnostičkih ispitivanja, posete specijalisti i medicinsko-hirurškog lečenja u celini.
- Zabranjeno je da nadležni zdravstveni radnik saopšti drugim licima lične podatke o pacijentu iz stava 1. ovog člana.
- Pregledu pacijenta i preduzimanju medicinskih mera nad njim smeju prisustvovati samo zdravstveni radnici odnosno zdravstveni saradnici.
- Pacijent može dati saglasnost i za prisutnost drugih lica prilikom pregleda i preduzimanja medicinskih mera nad njim.

- **Etička standardizacija privatnosti i poverljivosti u medicini i zdravstvu**
- Analiza etičkih dokumenata upućuje na to da se **Deklaraciji o unapređenju prava pacijenata u Evropi** daje najšire određenje privatnosti i poverljivosti , tu je izvršena njihova etička standardizacija . Pokazuju to slijedeći navodi:
 - 1. Sve obaveštenja o pacijentovo zdravstveno stanju, uslovima lečenja, dijagnozama, prognozi lečenju, kao i sve ostale osobne informacije moraju ostati poverljive čak i poslije smrti pacijenta
 - 2. Poverljive informacije mogu se otkriti samo uz izričit pristanak pacijenta, ili ako je to izričito u skladu sa zakonom. Pristanak se može pretpostaviti kada se informacije otkrivaju drugim zdravstvenim radnicima uključenim u pacijentovo lečenje

- 3. Svi podaci koji se odnose na pacijenta moraju biti zaštićeni. Zaštita podataka mora biti primerena načinu njihova pohranjivanja. Svi uzorci, na osnovu kojih se može doći do podataka za identifikaciju, također moraju biti zaštićeni
- 4. Pacijenti imaju pravo pristupa svojoj medicinskoj dokumentaciji, tehničkim zapisima i svim drugim podacima i zapisima koji se odnose na njihovu dijagnozu, liječenje i njegu, te imaju pravo na primjerak svog dosjea i zapisa ili njihovih dijelova. Pristup podacima ne odnosi se na podatke o trećim osobama
- 5. Pacijenti imaju pravo da traže ispravku, dovršenje, poništenje i ažuriranje ličnih i medicinskih podataka koji se odnose na njih, a nisu tačni, dovršeni, jasni i ažurni ili nisu bitni za dijagnozu, lečenje i negu
- 6. Ne sme se uplitati u pacijentov privatni ili porodični život, osim i samo ako se to, uz pacijentov pristanak, može opravdati nužnošću za pacijentovu dijagnozu, lečenje i negu

-
- 7. Medicinski zahvati mogu se obavljati samo uz dužno poštovanje pacijentove privatnosti. To znači da se takav zahvat može obaviti u prisutnosti samo onih osoba koje su nužne za obavljanje zahvata, osim ako pacijent pristane ili zatraži drugačije.
 - 8. Pacijent primljen u zdravstvenu ustanovu ima pravo da očekuje smještaj koji osigurava privatnost, naročito dok mu zdravstveni radnici pružaju usluge lične nege ili obavljaju ispitivanja i lečenje

LJUDSKA PRAVA I VREDNOSTI U ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI I PRAVA PACIJENATA

- **2. PRAVO PACIJANTA NA TAJNOST
PODATAKA**

- **Trenutno pet zakona u našoj zemlji reguliše ovu problematiku :**
- **1.Zakon o zaštiti podataka o ličnosti**
- **2.Zakon o zdravstvenoj zaštiti**
- **3.Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva,**
- **4.Zakon o evidencijama u oblasti zdravstvene zaštite,**
- **5.Krivični zakonik Republike Srbije .**

1.ZAKON O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI (sl.glasnik RS , br 97/2008)

Predmet zakona

Član 1 Ovim zakonom se uređuju uslovi za

- prikupljanje i obradu podataka o ličnosti, prava lica i
- zaštita prava lica čiji se podaci prikupljaju i obrađuju,
- ograničenja zaštite podataka o ličnosti,
- postupak pred nadležnim organom za zaštitu podataka o ličnosti,
- obezbeđenje podataka, evidencija, iznošenje podataka iz Republike Srbije i
- nadzor nad izvršavanjem ovog zakona.

1.ZAKON O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI (sl.glasnik RS , br 97/2008)

- Poslove zaštite podataka o ličnosti obavlja Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (u daljem tekstu: Poverenik), kao samostalan državni organ, nezavisan u vršenju svoje nadležnosti.
- **Cilj zakona**
- **Član 2. Cilj ovog zakona je da, u vezi sa obradom podataka o ličnosti, svakom fizičkom licu obezbedi ostvarivanje i zaštitu prava na privatnost i ostalih prava i sloboda.**
- **Podatak o ličnosti** je svaka informacija koja se odnosi na fizičko lice, bez obzira na oblik u kome je izražena i na nosač informacije (papir, traka, film, elektronski medij i sl.), po čijem nalogu, u čije ime, odnosno za čiji račun je informacija pohranjena, datum nastanka informacije, mesto pohranjivanja informacije, način saznavanja informacije (neposredno, putem slušanja, gledanja i sl, odnosno posredno, putem uvida u dokument u kojem je informacija sadržana i sl.), ili bez obzira na drugo svojstvo informacije

1.ZAKON O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI (sl.glasnik RS , br 97/2008)

- **Član 16 . Naročito osetljivi podaci**
- Podaci koji se odnose na nacionalnu pripadnost, rasu, pol, jezik, veroispovest, pripadnost političkoj stranci, sindikalno članstvo, zdravstveno stanje, primanje socijalne pomoći, žrtvu nasilja, osudu za krivično delo i seksualni život moгу se obrađivati na osnovu slobodno datog pristanka lica, osim kada zakonom nije dozvoljena obrada ni uz pristanak.
- **Član 17 . Pristanak za obradu naročito osetljivih podataka**
- Pristanak za obradu naročito osetljivih podataka daje se u pismenom obliku, koji sadrži oznaku podatka koji se obrađuje, svrhu obrade i način njegovog korišćenja.
- Ako davalac pristanka nije pismen ili iz drugog razloga nije u stanju da pristanak svojeručno potpiše, pristanak je punovažan ako dva svedoka svojim potpisima potvrde da pismeno sadrži izjavu volje davaoca pristanka.

1.ZAKON O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI (sl.glasnik RS , br 97/2008)

- **Član 18. Opoziv pristanka za obradu naročito osetljivih podataka**
- U slučaju opoziva, lice koje je dalo pristanak dužno je da rukovaocu naknadi opravdane troškove i štetu, u skladu sa propisima koji uređuju odgovornost za štetu, osim ako je drukčije određeno u izjavi o pristanku.
- "Nije suvišno podsetiti na to da taj pristanak mora biti jasan i nedvosmislen i dat u pisanoj formi, a da se u slučaju da je reč o nepismenim licima, pristanak mora potvrditi izjavom koju potpisuju dva svedoka", naveo je Šabić u jednoj izjavi i dodao da se obrada naročito osetljivih podataka štiti i posebnim merama zaštite

2. ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010, 99/2011 i 57/2011)

- LJUDSKA PRAVA I VREDNOSTI U ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI I PRAVA PACIJENATA
- Član 37. Pravo na tajnost podataka **do sada**
- Podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u lične podatke o pacijentu i predstavljaju **službenu tajnu**.
- **Službenu tajnu** iz stava 1. ovog člana dužni su da čuvaju svi zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, odnosno organizaciji zdravstvenog osiguranja kod koje je pacijent zdravstveno osiguran, a kojima su ti podaci dostupni i potrebni radi ostvarivanja zakonom utvrđenih nadležnosti.
- **Službenom tajnom smatraju se i podaci o ljudskim supstancama na osnovu kojih se može utvrditi identitet lica od koga one potiču.**

2. ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010, 99/2011 i 57/2011)

- Član 37. Pravo na tajnost podataka **sada**
- Podaci o zdravstvenom stanju, odnosno podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u podatke o ličnosti pacijenta i **predstavljaju tajne podatke**, u skladu sa zakonom.
- Tajne podatke iz stava 1. ovog člana dužni su da čuvaju svi zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, u drugom pravnom licu koje obavlja zdravstvenu delatnost u skladu sa zakonom, odnosno u organizaciji obaveznog zdravstvenog osiguranja, kao i pravnom licu koje obavlja poslove dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja, kod kojih je pacijent zdravstveno osiguran, a kojima su ti podaci dostupni i potrebni radi ostvarivanja zakonom utvrđenih nadležnosti.

2. ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010, 99/2011 i 57/2011)

- **Tajnim podacima smatraju se i podaci o ljudskim supstancama na osnovu kojih se može utvrditi identitet lica od koga one potiču.**
- Dužnost čuvanja tajnih podataka nadležni zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena kod poslodavaca iz stava 2. ovog člana, mogu biti oslobođeni samo na osnovu pismenog ili drugog jasnog i nedvosmisleno izrečenog pristanka pacijenta ili na osnovu odluke suda.
- Ako je pacijent dao pristanak na saopštavanje podataka o svom zdravstvenom stanju, nadležni zdravstveni radnik može saopštiti podatke o zdravstvenom stanju pacijenta punoletnom članu porodice pacijenta.
- Izuzetno od stava 5. ovog člana, nadležni zdravstveni radnik može saopštiti podatke o zdravstvenom stanju pacijenta punoletnom članu porodice i u slučaju kada pacijent nije dao pristanak na saopštavanje podataka o svom zdravstvenom stanju ali je saopštavanje tih podataka neophodno radi izbegavanja zdravstvenog rizika za člana porodice

2.ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010,99/201i 57/2011)

- Izvodi, odnosno kopije medicinske dokumentacije za umrlog člana porodice mogu se dati članovima uže porodice na njihov zahtev, radi ostvarivanja zakonom utvrđenih prava, odnosno ostvarivanja drugih zakonom utvrđenih interesa.
- Dete koje je navršilo 15. godinu života i koje je sposobno za rasuđivanje, odnosno za samostalno donošenje odluka, ima pravo da na svoj zahtev izvrši uvid u medicinsku dokumentaciju koja se **odnosi na njegovo** zdravstveno stanje, kao i pravo na poverljivost podataka koji se nalaze u medicinskoj dokumentaciji.
- Izuzetno od stava 8. ovog člana, nadležni zdravstveni radnik dužan je da, u slučaju ozbiljne opasnosti po život i zdravlje deteta, i pored zahteva deteta da se informacije o njegovom zdravstvenom stanju ne saopšte roditeljima, staratelju, odnosno zakonskom zastupniku, podatke o zdravstvenom stanju deteta saopšti roditeljima, staratelju, odnosno zakonskom zastupniku.

2.ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010,99/201i 57/2011)

- Podaci iz medicinske dokumentacije, odnosno izvodi tih podataka, kao i kopije medicinske dokumentacije mogu se dati organu starateljstva, organizaciji obaveznog zdravstvenog osiguranja i pravnim licima koja obavljaju delatnost dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja za obavljanje poslova utvrđenih zakonom, kao i drugim pravnim licima ako je to propisano zakonom.
- Na zahtev nadležnih pravosudnih organa mogu se dati podaci, odnosno izvodi tih podataka, kao i kopije medicinske dokumentacije pacijenta, a izuzetno, može se dati i celokupna medicinska dokumentacija na uvid dok traje postupak pred nadležnim pravosudnim organom.
- Podaci iz medicinske dokumentacije pacijenta, odnosno iz zdravstvene evidencije koja se vodi u skladu sa zakonom, mogu se **dostavljati** organu nadležnom za poslove statistike, kao i zdravstvenim ustanovama koje obavljaju poslove javnog zdravlja, u skladu sa zakonom.

3. ЗАКОН О ЕВИДЕНЦИЈАМА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВА

- ("Сл. лист СРЈ", бр. 12/98 и 37/2002 и "Сл. гласник РС", бр. 101/2005 – др. закон)
- I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ
- Члан 1
- Овим законом уређују се врсте, садржај и начин вођења евиденција у области здравства, као и начин
- прикупљања, обраде, коришћења и заштите података из тих евиденција.
- Члан 2
- Прикупљање, коришћење и заштита података из евиденција у области здравства врше се у складу са
- савезним законом којим се уређује заштита података о личности, ако овим законом није друкчије

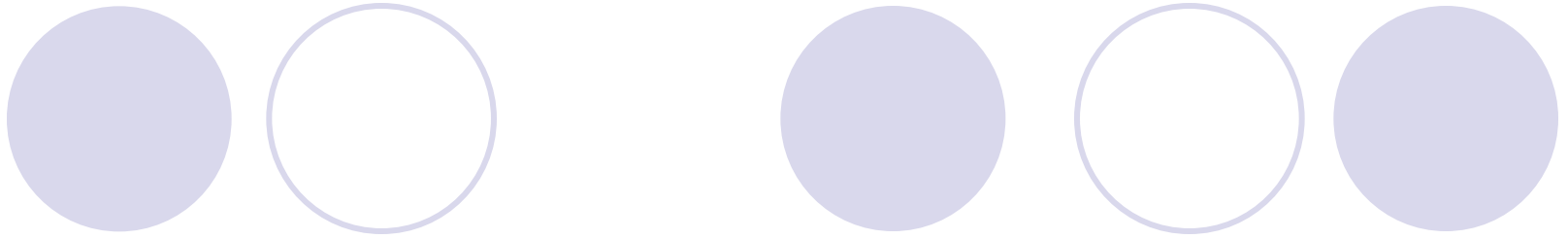
4. ЗАКОН О ЕВИДЕНЦИЈАМА У ОБЛАСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

- ("Сл. гласник СРС", бр. 14/81, 24/85, 26/85, 6/89 и "Сл. гласник РС", бр. 44/91, 53/93, 67/93, 48/94 и
- 101/2005 – др. закон)
- I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ
- Члан 1
- Овим законом прописује се основна медицинска документација и помоћна средства за вођење евиденција
- у области здравствене заштите у које се врши уписивање података од интереса за целу земљу и података
- утврђених овим законом, одређују се здравствене организације које прикупљају и обрађују статистичке
- податке евидентирани у области здравствене заштите и утврђују рокови за достављање прописаних
- извештаја и њихову обраду.
- Члан 2

5. KRIVIČNI ZAKONIK

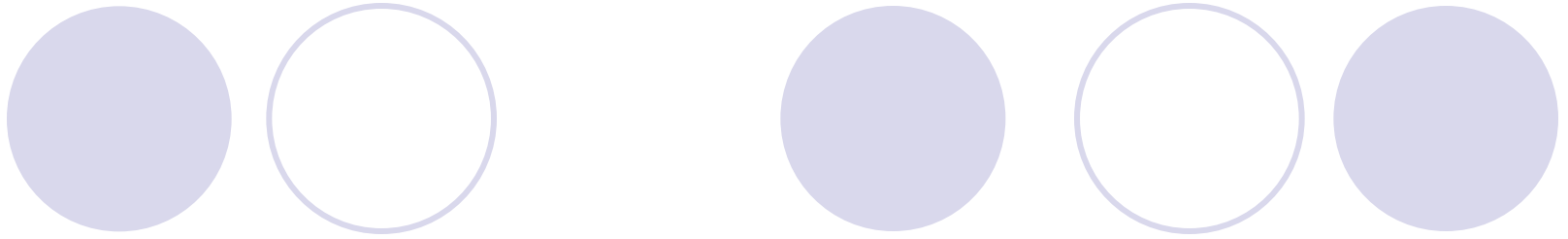
("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009 i 111/2009)

- Član 141. **Neovlašćeno otkrivanje tajne,**
- (1) Advokat, lekar ili drugo lice koje neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznalo u vršenju svog poziva, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (2) Neće se kazniti za delo iz stava 1. ovog člana ko otkrije tajnu u opštem interesu ili interesu drugog lica, koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne

Krivično delo neovlašćenog odavanja tajne ima samo jedan oblik ispoljavanja, koji se sastoji u neovlašćenom otkrivanju lične, odnosno profesionalne tajne, od strane lekara, advokata ili drugog lica, koja je saznata u sklopu vršenja poziva

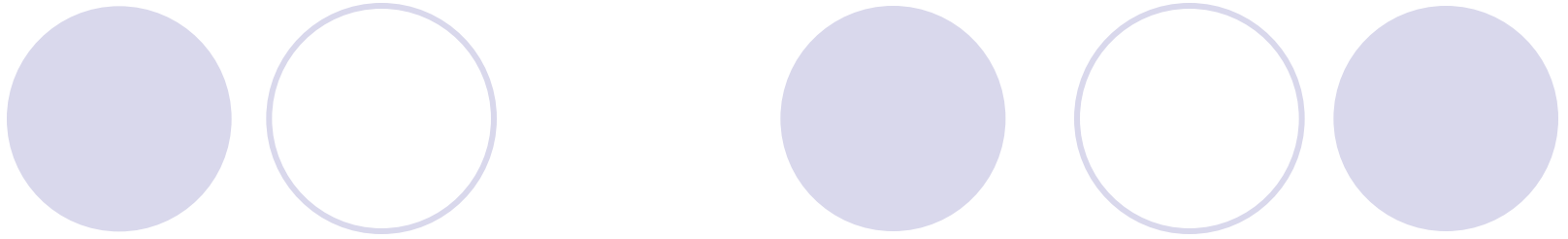
- Za razliku od drugih krivičnih dela usmerenih protiv prava na privatnost kao što su, na primer, povreda tajnosti pisma i drugih pošiljki iz člana 142 KZS ili neovlašćeno prisluškivanje i tonsko snimanje iz člana 143 KZS, kod krivičnog dela neovlašćenog otkrivanja tajne – **samo saznavanje tajne ne predstavlja krivično delo.**

- Dakle , reč je o tajni koju saznaje lekar u vršenju svoga poziva, a koje mu pacijent sam saopštava, ili mu svesno dopušta da za nju sazna (pregledom, uvidom u spise, i sl.).
- **Delikt nastaje tek onda kada se takva tajna trećem licu neovlašćeno saopšti.**
- Tajnu otkriva ono lice koje je čini dostupnom nekom trećem licu koje za nju ne zna , čak i kada taj treći spada u krug lica koja su takođe dužna da tajnu čuvaju – pravna formulacija

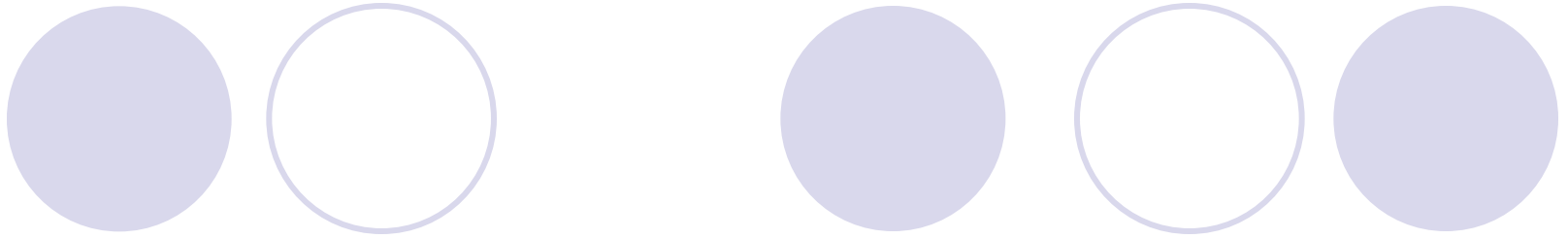

- Njih treba razlikovati od činjenica koje se iznose ili pronose izvršenjem krivičnog dela iznošenja ličnih i porodičnih prilika (član 172. KZS). Krivično delo iznošenja ličnih i porodičnih prilika jeste krivično delo protiv časti i ugleda, pa stoga činjenice, koje se izvršenjem ovog krivičnog dela iznose ili pronose, moraju biti takve da škode časti i ugledu lica na koje se odnose.
- Činjenice koje se neovlašćeno otkrivaju izvršenjem ovih krivičnih dela nisu takve da škode časti i ugledu.
- One mogu biti takve da izazivaju stid kod pasivnog subjekta ili, pak, da izazivaju sažaljenje kod onih koji za njih čuju, ali to nije isto što i povreda časti i ugleda. Na primer, polna nemoć može izazvati stid i sažaljenje, ali ne mora predstavljati povredu časti i ugleda, ako se o tome ne govori u nameri omalovažavanja .

- U teoriji ipak ne postoji jedinstven stav o tome da li način na koji je učinilac saznao za ličnu tajnu pasivnog subjekta može uticati na njenu podobnost da postane objekt ovog krivičnog dela?
- Drugim rečima, sporno je da li takvi podaci bezuslovno predstavljaju profesionalnu tajnu? MOLIM PRAVNIKE ZA POMOĆ:

- Tako, po jednom shvatanju, nije važno na koji je način učinilac („nosilac slobodne profesije“) saznao podatak koji predstavlja profesionalnu tajnu: usmeno, pisanim putem, putem slike ili određenim znakovima, u kancelariji (ordinaciji, kabinetu, birou), na ulici, na nekom prijemu, ili u okviru opšteg razgovora između nosioca slobodne profesije i korisnika profesionalne usluge. Jedino je nužno da saopštavanje tog podatka, koji predstavlja profesionalnu tajnu, bude u neposrednoj funkcionalnoj vezi sa vršenjem slobodne profesije i da je taj podatak dat licu koje ima svojstva nosica slobodne profesije (M.Milošević- dabic 2008.god)

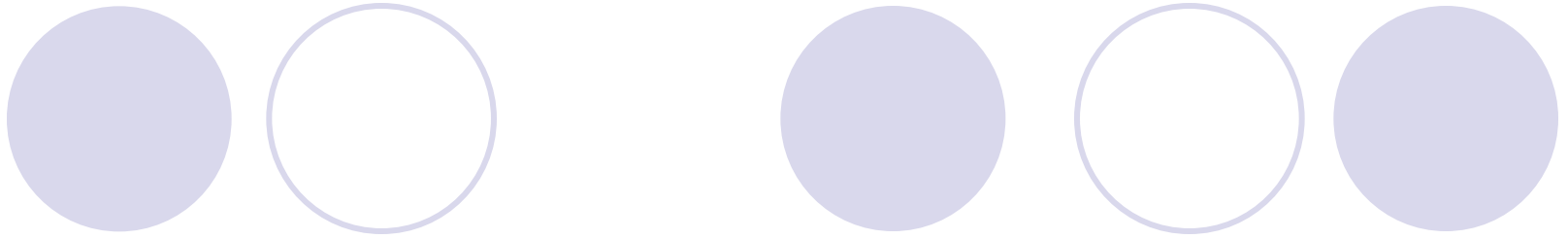

- Po drugom shvatanju, tajna mora biti saznata striktno u vršenju poziva.
- Iz toga proizlazi da krivično delo neće postojati ako je tajna saznata od istih lica, ali ne u vršenju poziva već kakvom drugom prilikom ili na koji drugi način.
- Prema tome, krivično delo neće postojati ako je činjenica licu saopštena u poverenju, kao poznaniku. (M.Milošević-Tahovic 1953)

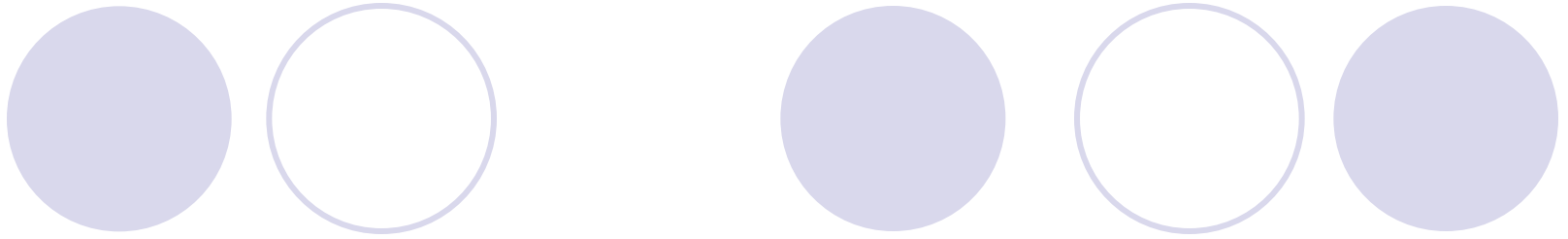
-
- Pravno rečeno , u pogledu krivice lekara, mora postojati svest da vrši otkrivanje tajne koju je saznao u vršenju svog poziva, te da ima volju da je otkrije, (kod učinioca mora postojati svest da se odaju podaci koji predstavljaju profesionalnu (pozivnu) tajnu za učinioca i, istovremeno, ličnu tajnu pasivnog subjekta).
 - Pravnici kažu neophodan je **umišljaj, direktni ili eventualni**
 - To znači da kod lekara postoji direktni umišljaj ako je on **svestan** da vrši otkrivanje tajne koju je saznao u vršenju svog poziva, i ima **volju** da je otkrije, tj **da je znao i hteo.**
 - Eventualni umišljaj postoji kada je lekar **znao** tajnu a bio je dužan , mogao je biti svestan, da čini krivično delo time što je **pristao** da tajnu oda .

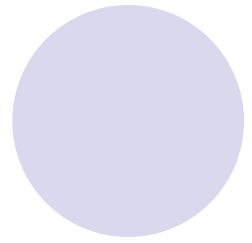
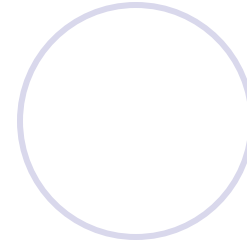
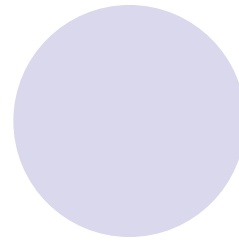
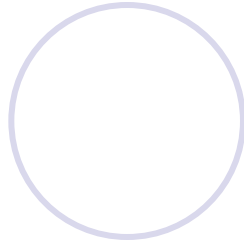
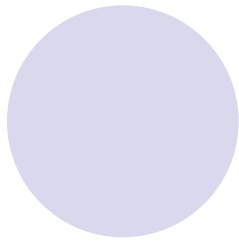
- Po svojoj prirodi, neovlašćeno otkrivanje tajne je trenutno krivično delo, što znači da je svršeno u momentu kada su podaci koje predstavljaju profesionalnu tajnu, od strane advokata, lekara ili drugog odgovarajućeg lica saopšteni nepozvanom licu, tj. bilo kom licu koje nije ovlašćeno da dolazi do podataka koji predstavljaju ličnu tajnu za pasivnog subjekta ovog krivičnog dela.
- S druge strane, krivično delo neovlašćenog otkrivanja tajne neće postojati ako je samo otkrivanje činjenica koje predstavljaju ličnu tajnu izvršeno tako da lice na koje se te činjenice odnose ostane nepoznato (na primer, opisom izloženim u nekom stručnom radu ili u nekom referatu).

- Radnja krivičnog dela je otkrivanje tajne saznate u vršenju poziva.
- To se čini usmenim ili pismenim saopštavanjem drugom licu, ali su mogući i drugi načini izvršenja, kao što je omogućavanje uvida u dokumentaciju koja sadrži tajnu, predaja spisa, pokazivanje i sl.
- Podaci koji su predmet otkrivanja jesu podaci o ličnosti, njegovim svojstvima, zdravstvenom stanju, odnosima u porodici ili sa drugim licima i svi drugi podaci koji spadaju u sferu privatnosti pasivnog subjekta.
- Pri tome je dovoljno da je tajna otkrivena i samo jednom licu, koje takođe može spadati u krug lica koja su dužna da čuvaju tajnu. Ako je ista tajna otkrivena više puta i različitim licima, postojaće sticaj ovog dela sa mogućnošću primene konstrukcije produženog krivičnog dela

- Krivično gonjenje za delikt neovlašćenog otkrivanja tajne preduzima se od strane javnog tužioca kao ovlašćenog tužioca, **ali samo i isključivo po predlogu oštećenog.**

- **IV *Поступак пред судом части***

- **Покретање поступка**

- **Члан 17.**

- Суд части може покренути дисциплински поступак на захтев пацијента, односно оштећеног лица, или по службеној дужности и тада поступак пред Судовима части могу покренути: Скупштина Коморе, Управни одбор Коморе, Надзорни одбор Коморе, Директор Коморе и Етички одбор Коморе.
- Поступак пред Судовима части по службеној дужности може бити покренут ако се на основу чињеница до којих Комора дође из притужби грађана или из других околности посумња да је члан Коморе извршио повреду професионалне дужности или угледа члана Коморе, а сходно одредбама овог Правилника.
- Предлог за покретање поступка пред Судом части подноси се Суду части у писменом облику и мора да садржи: назив органа пред којим се води поступак; име и презима лекара против кога се води поступак; податке о запослењу лекара; време и место извршења повреде, чињенице и околности неопходне да се повреда одреди; доказе којима се поткрепљују наводи из пријаве, као и предлоге које доказе треба извести пред Судом части; као и предлог да се лекар прогласи одговорним.

SUDSAKA PRAKSA

- Primer
- POLITIKA”SAZNAJE [01.Mar.2010](#)

Doktorica Marijana Kovačević spremna je da za određeni honorar otkrije svoje lekarske tajne poznatom engleskom tabloidu „Dejli miror” (tiraž 1,2 miliona) i nacionalnoj francuskoj televiziji TF1, saznaje „Politika”.

Najpoznatija i najtajanstvenija srpska doktorica došla je u žižu interesovanja pre nekoliko meseci kada... se pročulo da „čudesnim metodama” za najkraće vreme leči teške povrede vrhunskih sportista. Doktorica je u „pokretnu” ordinaciju uglavnom u inostranstvu lečila najpoznatije svetske sportiste, uglavnom fudbalere iz engleske Premijer lige, kao što su Robin van Persi (Arsenal), Fabio Aurelio, Glen Džonson, Josi Benajun, Alberto Rijera, Fernando Tores (Liverpul), Frenk Lampard (Čelzi), Vinsen Kompani (Mančester siti), Ivan de la Penja (Espanjol), Danko Lazović (PSV), Marko Pantelić (Ajaks)”

SUDSAKA PRAKSA online

- IZNOŠENJE POGREŠNE INFORMACIJE I ČLAN 37. ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI
- Ne postoji povreda prava na tajnost podataka u situaciji kada zdravstveni radnik trećem licu saopšti pogrešan podatak o pacijentu hospitalizovanom u ustanovi u kojoj je radnik zaposlen, jer takav podatak uopšte nije sadržan u medicinskoj dokumentaciji, pa ne predstavlja službenu tajnu u smislu Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

SUDSAKA PRAKSA

- Iz obrazloženja:
- "Prema činjeničnom stanju, utvrđenom od strane prvostepenog suda, suprug prvotužilje, otac drugotužioca i trećetužioca, odnosno brat četvrtotužioca, M.P., dana 27.1.2006. godine primljen je i zadržan u tuženoj ustanovi kao pacijent. Istog dana, nešto kasnije, kuću tužilaca posetila su dva čoveka koji su se predstavili kao službenici bolnice čiji je posao da jave rodbini kada neko umre. Tom prilikom oni su saopštili porodici da je M.P. preminuo i da se njegovo telo nalazi na odeljenju sudske medicine. Kasnije, tužioci su saznali da su lica koja su ih obavestila o navodnoj smrti radnici pogrebnog preduzeća M.S. Tužioci su otpočeli sa organizacijom sahrane, kupili pogrebno mesto, stvari potrebne za daću, a obaveštena je i rodbina, pa su mnogi rođaci doputovali iz inostranstva. Dan kasnije, tužioci su otišli ispred odeljenja sudske medicine kako bi preuzeli telo, ali su obavešteni da se telo ne nalazi na tom odeljenju. Nakon dvočasovne potrage, četvrtotužilac je čitajući knjigu prijema pacijenata uočio da se njegov brat vodi kao živ pacijent, pa je brata, M.P., pronašao živog, u sobi u kojoj je ovaj inače ležao. O tome je odmah obavestio ostatak porodice.

SUDSAKA PRAKSA

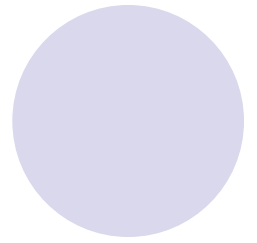
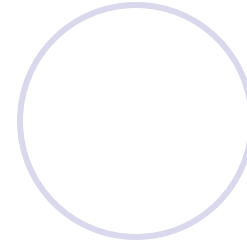
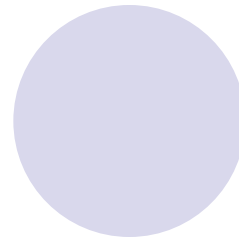
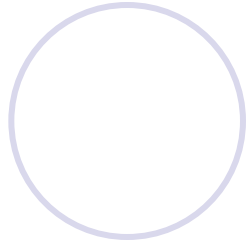
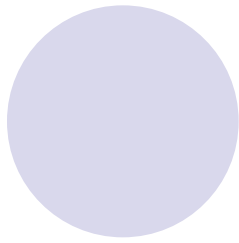
- Tom prilikom tužiocima je prišla medicinska sestra koja se izvinila porodici, objasnivši da je njenom omaškom prijavljena smrt osobe koja se preziva P.... umesto osobne koja se preziva B.... . U svakom slučaju, procedura u slučaju da pacijent tuženog umre podrazumeva da najpre lekar sačini tekst telegrama, koji potom medicinska sestra šalje porodici.
- Tuženi smatra da nema osnova njegovoj odgovornosti, te da je prvostepeni sud pogrešno primenio odredbu člana 170. Zakona o obligacionim odnosima kada ga je obavezao na naknadu štete tužiocu. Ova odredba predviđa da za štetu koju zaposleni u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu odgovara preduzeće u kome je zaposleni radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako ne dokaže da je zaposleni u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

SUDSAKA PRAKSA

- Na osnovu člana 171. Zakona o obligacionim odnosima ova odredba se primenjuje i na druge poslodavce u pogledu odgovornosti svojih zaposlenih za štetu prouzrokovanu u radu ili u vezi sa radom.
- Prema stavu tuženog, štetu nije prouzrokovala zaposlena kod tuženog, već lica koja su tužiocima saopštila pogrešnu informaciju o smrti njihovog srodnika. U tom smislu, tuženi zapravo prigovara i pasivnoj legitimaciji u ovoj parnici. Prema pravilno utvrđenom činjeničnom stanju zaposlena tuženog je dala pogrešnu informaciju o smrti lica, i to na način koji nije propisan procedurama tuženog.
- Šteta je za tužioce nastala upravo usled iznošenja pogrešne informacije, pa je to i uzrok nastanka štete. Nije od značaja na koji način je ta informacija kasnije dospela do tužilaca, nakon što ju je radnik tuženog dao na nepropisan način, jer je šteta nastala zbog toga što je izneta informacija pogrešna.
- Dakle, nesporno postoji uzročna veza između radnji zaposlene i nastale štete. Odluka prvostepenog suda je u tom delu pravilna, ali se sud pogrešno pozvao na odredbe Zakona o zdravstvenoj zaštiti koje regulišu pravo na tajnost podataka.

SUDSAKA PRAKSA

- Odredba člana 37. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, koju je prvostepeni sud primenio, propisuje da podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u lične podatke o pacijentu i predstavljaju službenu tajnu i režim čuvanja te službene tajne, a sve u vezi prava pacijenata. Na konkretnu situaciju ne može se primeniti citirana odredba Zakona, jer se ovde ne radi o iznošenju podatka iz medicinske dokumentacije pacijenta. Takav podatak čijim je iznošenjem nastala predmetna šteta nije postojao u medicinskoj dokumentaciji i zato je informacija i pogrešna.
- Usled takvog postupanja zaposlene tuženog povređena su prava ličnosti tužilaca, zagarantovana Ustavom Republike Srbije. Apelacioni sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno ocenio da je povređeno pravo na dostojanstvo, ali ne prihvata da je učinjena i povreda prava na privatnost."
- (Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu, Gž. 4654/10 od 10.03.2011. godine) - Bilten Apelacionog suda u Novom Sadu, broj 2/2011, Intermex, Autor sentence: Mirjana Pejović, sudijski saradnik

- **Disciplinska odgovornost lekara za neovlašćeno otkrivanje profesionalne tajne**

Specifičnost odnosa pacijent – lekar

Pacijent je svaka osoba koja ima tegobe i koja se, zbog neprijatnosti koje one izazivaju, obrati stručnoj osobi – lekaru – za pregled, postavljanje dijagnoze i preporuke u lečenju.

- Glavna pitanja na koja pacijenti traže odgovor su: „Šta nije u redu sa mnom?“, „Zašto me nešto boli, smeta mi, stvara mi neprijatnosti?“, „Kako da problem rešim?“
- Pri tome, većina pacijenata nema mnogo znanja o bolestima(mada se to polako menja) , pa kao i u svakoj situaciji kada osoba nema dovoljno informacija, preovlađuje osećanje neizvesnosti . Kada ljudi situaciju dožive kao neizvesnu, u njima se razvija anksioznost.
- To je osećanje kada se plašimo, ali ne znamo od čega

Specifičnost odnosa pacijent - lekar

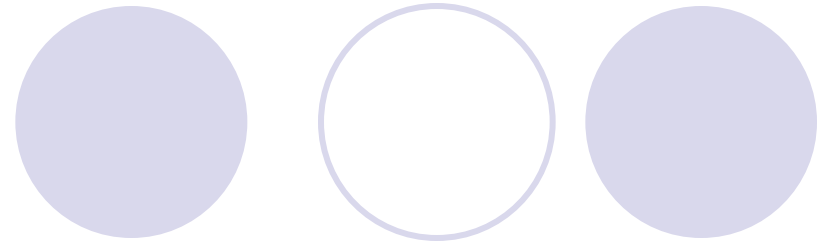
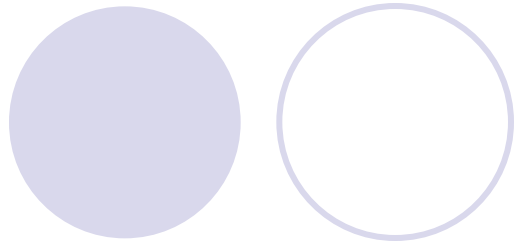
- Sa „druge strane“ pacijenta nalazi se lekar, sa svojom ulogom i svojim znanjem, koje se očekuje da ima.
- Lekar je osoba koja treba da odgovori na pitanja sa kojima pacijent dolazi. Treba da odredi „šta nije u redu sa njim“, i da preporuči lek za njegove tegobe.
- Dvoje ljudi, pacijent i lekar, sreću se ponekad i prvi put u životu, u jednom potpuno neravnopravnom odnosu. Već nakon prvih reči, od pacijenta se očekuje da govori o stvarima koje se jednim delom doživljavaju kao **privatne ili intimne.**
- Specifični značaj medicinske tajne leži u tome što na njoj počiva poverenje bolesnika u lekara

Da bi se pojedinci nesmetano obraćali za pomoć lekaru, potrebno je da budu sigurni da će lica kojima se za pomoć obraćaju, čuvati njihovu ličnu tajnu.

Ako u to ne bi bili sigurni – onda se za tu pomoć ne bi ni obraćali.
- Na taj način bila bi dovedena u pitanje društvena korisnost pa i sama društvena opravdanost i celishodnost lekarske profesije u celini

Specifičnost odnosa pacijent - lekar

- **Prava i dužnosti pacijenta**
- Izvod iz Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik RS", br.107 od 2.12.2005.god.)
- **Pacijent je svako fizičko lice koje koristi medicinske usluge.**
- **Pacijentom se smatra svaka osoba, bolesna ili zdrava koja zatraži ili kojoj se pruža određena mera ili usluga u cilju očuvanja i unapređenja zdravlja, sprečavanja bolesti, lečenja ili zdravstvene nege i rehabilitacije.**

Subjektivni motivi

**odavanja privatnosti pacijenta i
gubljenja njegovog poverenja**

- **1. Nepažnja**
- Mi lekari se ljutimo ako pacijent ne shvata i ne sluša, odbija naše predloge a mi smo uvereni da radimo za dobro pacijenta jer su naše znanje i iskustvo tim odbijanjem dovedeni u pitanje.
- Dešava se da tu pred pacijentom, u prisustvu neke treće osobe, u ljutini iznosimo podatke koji su tajna.
- U nekim drugim prilikama tog pacijenta i njegove podatke uzima kao primjer protiv čega se mi profesionalnom i ljudskom smislu borimo. Ponekad smo tužni zbog nemoći pred sudbinom ljudi kod kojih su bolest, ranjavanje ili povreda doveli do smrti .
- Opravdavajući svoju nemoć mi iznosimo i one podatke koji su isključivo lične prirode .

- Takođe i naše nezadovoljstvo prouzrokovano organizacijskim, materijalnim, kadrovskim i drugim uslovima rada može biti moment za odavanje privatnosti pacijenata koji se leče ili neguju u "našoj" ustanovami.
- U želji da pokažemo da sve ono što smo preduzeli svojim znanjem i veštinama bez odgovarajuće tehničke opremljenosti nije dovoljno.
- **Tajna se odaje i davanjem pismenog ili usmenog obaveštenja drugome, potvrđivanjem tuđih pretpostavki, prepuštanjem medicinske dokumentacije i nalaza drugome i sl**
- Radnja otkrivanja tajne može se izvršiti i ne činjenjem. Na pr. lekar je ostavio medicinsku dokumentaciju nezaključanu i tako omogućio uvid neovlašćenom trecem licu, lekar nie zatvorio vrata svoje ordinacije pa se razgovor sa pacijentom čuo u holu, prozivanje pacijenata po imenu i prezimenu, pred drugima i sl.

- Primer svekrva

Kod jednog lekara , je dosao mladi bracni par zajedno sa svekrvom. U kancelariju su usli zena i svekrva, a muz je ostao napolje. On je naravno postavio sva uobicajena pitanja, i jedno od njih je bilo: "Da li ste prelezali neko virusno oboljenje?", i "Da li mozda imate Herpes, kondilome...?". Svekrva je sve to pomno slusala. On je napisao nalog laboratoriji, i oni su otisli. Ali se vise nikad nisu pojavili kod njega. Posle nekog vremena je saznao sta je bilo. Oni su se razveli, zena je isterana iz kuce, zato sto je svekrva napricala svima sta je bilo, a njoj je jedna sestra sa klinike koja zivi u tom selu objasnila da se ti virusi dobijaju samo seksualnim putem. Taj lekar od tada prima samo pacijanta samog i nikog uz njega.

- **2. Neznanje**

- Mi neznamo sve o privatnosti, nepoznajemo privatnosti kao važnu osobinu i odliku svake osobe pa neznamo ni to da je iznošenje podataka o pacijentima odavanja privatnosti.

- **3. Namera**

- Ponekad u želji da istaknemo svoju ulogu i važnost u određenom lečenju mi kao dokaz za to iznosimo i lične podatke, uzimamo kao primer sudbine ljudi o čijoj privatnosti bi trebalo da brinemo.
- Takođe se dešava da neki svoj uspeh u lečenju podkrepljujemo dokumentima i zapisima privatne prirode.
- Pravnici kažu da tu postoji neka vrsta namere.

- Odavanja privatnosti možemo uočiti i recimo kada se pacijenti, nezadovoljni lečenjem, tretmanom ili odnosom lekara prema njima, obrate sudu za nadoknadu učinjene štete.
- Lekar tada u nameri da dokažu privrženost svojoj profesiji, da dokaže da je učinio sve što je bilo u njegovoj moći, u cilju da umanji stepen učinjene štete - pred licem javnosti – brani sebe i svoju profesiju upravo onim podacima koje bi duboko u sebi trebalo da čuva.
- Napažnja i neznanje kao razlog za odavanje privatnost mogu se rešiti stalnim ukazivanjem na važnost privatnosti svakoga pacijenta s kojima lekar dolazi u kontakt, u etičkom obrazovanju lekara kako bi dobili osnovna znanja o privatnosti, vrstama privatnosti i posledicama koje proističu iz neuvažavanja ili odavanja privatnosti, tj usvajanjem i primenom etičkih standarda

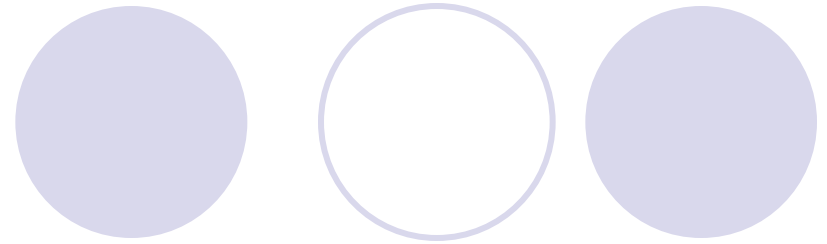
Kodeks profesionalne etike Lekarske Komore Srbije

3. Лекар и професионална тајна Професионална тајна и њено чување

Члан 19.

- Лекар је дужан да чува професионалну тајну.
- У професионалну тајну спадају сва сазнања лекара и здравственог особља о пацијенту и о његовим личним, породичним и социјалним приликама, као и све информације у вези са утврђивањем, лечењем и праћењем болести.
- Чување лекарске тајне односи се и на податке садржане у информационом систему и персоналним рачунарима.
- Лекар је дужан да на захтев пацијента професионалну тајну чува и у односу на чланове породице болесника, као и после смрти болесника, изузев у случају кад би то могло да угрози живот и здравље других људи.
- **Право пацијента је да очекује да ће његов лекар поштовати поверљивост свих информација личне и медицинске природе.**

Kodeks profesionalne etike Lekarske Komore Srbije

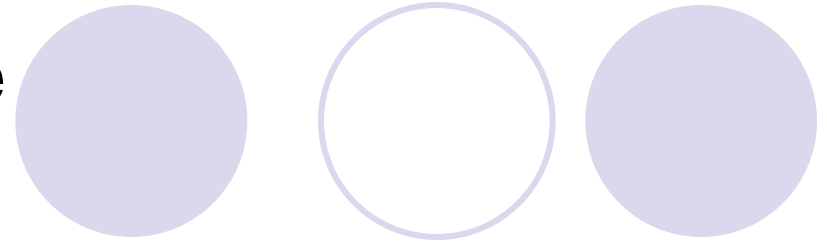

Ослобађање од чувања професионалне тајне

Члан 20.

- Лекар је ослобођен чувања професионалне тајне, односно разрешен обавезе професионалног ћутања ако **на то пристане пацијент** или кад је то неопходно ради добробити пацијента, његове породице или друштва, односно уколико је тако одлучено у складу са законом.
- У случајевима када пацијент ослободи лекара обавезе професионалног ћутања лекар ће оценити које ће податке задржати у тајности јер би њихово саопштавање могло да штети пацијенту.
- Лекар који је по налогу суда разрешен обавезе професионалног ћутања обавештава о томе пацијента, изузев ако суд друкчије не одреди.

Kodeks profesionalne etike Lekarske Komore Srbije

Начин коришћења података

Члан 21.

- У научно-истраживачкој документацији, стручним публикацијама и приликом наставе подаци могу бити саопштени само на начин на који је анонимност пацијената обезбеђена.
- Јавно приказивање болесника у научне и наставне сврхе могуће је само уз њихов пристанак. При томе, мора бити обезбеђено поштовање њиховог личног достојанства, као и професионално ћутање.

Kodeks profesionalne etike Lekarske Komore Srbije - predlog

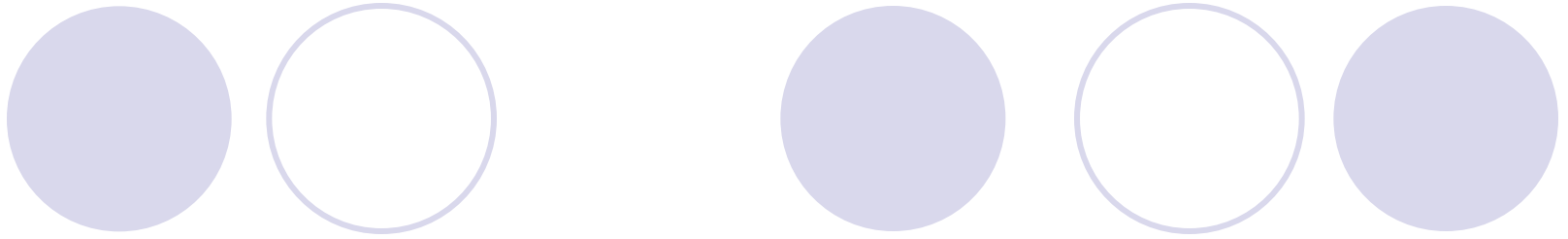
- **Лекар и професионална тајна**
- **Професионална тајна и њено чување**
- **Члан 22.**
- **У професионалну тајну спадају сва сазнања лекара о пацијенту и о његовом личним, породичном и социјалном окружењу, као и све информације у вези са утврђивањем, лечењем и праћењем болести до којих је дошао приликом обављања позива .**
- **Лекар је дужан да чува професионалну тајну и после пацијентове смрти.**
- **Лекар је дужан да професионалну тајну чува и у односу на чланове породице пацијента.**

Kodeks profesionalne etike Lekarske Komore Srbije - predlog

- Ослобађање од чувања професионалне тајне
- Član 23.
- Лекар је ослобођен чувања професионалне тајне ако:
- 1. на то пристане пацијент или његов правни заступник писменим путем;
- 2. ако чување тајне угрожава живот или здравље пацијента или других људи;
- 3. ако га на то обавезују законски прописи.
- Тајна се одаје само у потребној мери и само одговарајућој особи којој је та информација потребна ради спречавања последица.
- У случају ослобађања од професионалне тајне лекар мора да о томе обавести пацијента.

Kodeks profesionalne etike Lekarske Komore Srbije - predlog

- **Начин коришћења података о пацијенту**
- **Члан 24.**
- Подаци о пацијенту могу бити саопштени само на начин на који је анонимност пацијената обезбеђена.
- Објављивање података о пацијенту у научноистраживачкој документацији, стручним публикацијама и приликом наставе, могуће је само уз пристанак пацијента или његовог правног заступника .
- При томе, мора бити обезбеђено поштовање пацијентовог личног достојанства.

- **Kako uspostaviti ravnotežu između prava i potreba pojedinca i prava i potreba zajednice**

Granice obaveze čuvanja lekarska tajne

- **Razlozi za odavanje lekarske tajne**

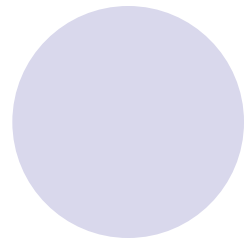
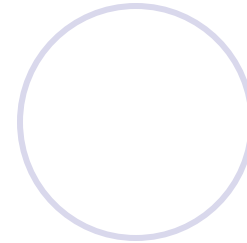
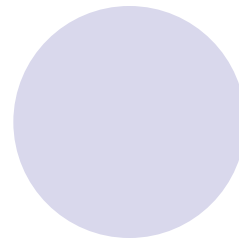
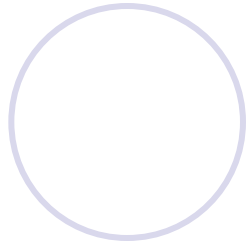
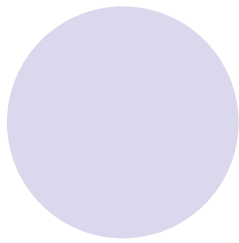
- Ne postoji krivica ako lekar otkrije činjenice:
- 1. **Po ovlašćenju lica od koga je saznalo tajnu**
- Lekar je oslobođen čuvanja podataka koji su tajni podaci u svim slučajevima u kojima pacijent pristaje na iznošenje njegovih podataka licne, privatne prirode. (u Zakonu stoji **na osnovu pismenog ili drugog jasnog i nedvosmisleno izrečenog pristanka pacijenta ili na osnovu odluke suda.**)
- Uslov je da je pacijent sposoban za davanje takve saglasnosti i profesionalno informisan o značenju tog čina, tj. da je pristanak za odavanje vlastitih podataka dao svestan, punoletan i duševno zdrav pacijent jer je **pravo svakog čoveka da raspolaže svojim vlastitim dobrom.**

2. Ako čuvanje tajne ugrožava život ili zdravlje pacijenta ili drugih ljudi - šteta trećim osobama

U slučajevima i situacijama u kojima ćutanje nanosi štetu nedužnim trećim osobama. Nadležni zdravstveni radnik može saopštiti podatke o zdravstvenom stanju pacijenta punoletnom članu porodice i u slučaju kada pacijent nije dao pristanak na saopštavanje podataka o svom zdravstvenom stanju ali je saopštavanje tih podataka neophodno radi izbegavanja zdravstvenog rizika za člana porodice

Najčešće je reč o situacijama koje su već rešene zakono (prenošenje polnih i zaraznih bolesti, ukoliko je osoba nasilna i predstavlja opasnost na radnom mjestu i porodicii, ukoliko joj psihofizičke sposobnosti ne dozvoljavaju dalje obavljanje javne delatnosti pa dovodi u pitanje živote drugih ljudi).

- 3 - **na osnovu zakonskog ovlašćenja tj ako ga na to obavezuju zakonski propisi**
- Zakonska ovlašćenja koja omogućavaju lekaru da otkrije tajnu odnose se na sledeće situacije:
- **lekar kao svedok na sudu** - lekar otkriva tajnu isključivo sudu, a sud odlučuje da li saznatu tajnu treba otkriti;
- **lekar kao veštak na sudu** - apriori je ovlašćen od suda da otkrije saznatu tajnu (lekar nije obavezan da iznese sve činjenice koje je otkrio tokom obavljanja veštačenja, već samo one koje su vezane za predmet veštačenja);
- **prijavljivanje zarazne bolesti ili sumnje na zaraznu bolest** - to je zakonska obaveza koju lekar mora poštovati;
- **prijavljivanje pripremanja krivičnog dela, izvršenja krivičnog dela ili njegovog izvršioca** – ova obaveza lekara kao službenog lica takođe je regulisana zakonom

-
- Dakle, postoje životne situacije koje lekara ne obavezuju apsolutno na čuvanje tajne.
 - Najčešće je reč o situacijama u kojima dolaze u sukob **individualna prava pacijenata s pravima drugih osoba** ili je reč o sukobu prava pacijenta i društvenog. zajedničkog prečeg interesa - zajedničko dobro .
 - To su situacije u kojima ćutanje i neodavanje podataka o pojedincima predstavlja opasnost i rizik za zajednicu.
 - To su realni slučajevi u kojima zaštita zajednice ima prednost u odnosu na privatnost pacijenta.

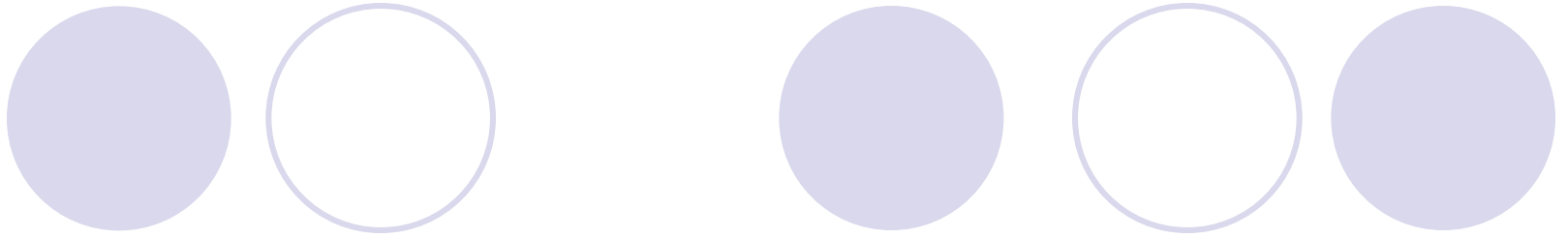

Međutim, važno je naglasiti da i u tim slučajevima lekar narušava privatnost samo do granice neophodnog za otklanjanje preteće opasnosti.

Takođe , lekar ne odaje podatke direktno u javnost nego se obraća odgovarajućim institucijama i službama koje mogu pomoći u rešavanju određenog problema, samo odgovarajućoj osobi kojoj je ta informacija potrebana da bi se prevenirala šteta.

Najčešće je reč o socijalnoj zaštiti. policiji, advokatima , sudovima - institucijama i službama čije članove isto tako obvezuje čuvanje profesionalne tajne.

Na taj način u zaštiti zajedničkog dobra, na poziv lekara , učestvuju sudjeluju i svi oni koji su od društva zaduženi za zaštitu zajedničkog i društvenog dobra.

- Jako je značajno reći da lekar , u slučaju oslobađanja od čuvanja profesionalne tajne , o tome treba da obavesti pacijenta

NADNACIONALNI IZVORI

- 1. Opšta deklaracija o pravima čoveka (čl. 12) Generalne skupštine Ujedinjenih nacija iz 10.12.1948. godine u Parizu (Službeni list FNRJ, 0/1948),
- 2. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine (čl.8,) (Službeni list SCG – Međunarodni ugovori, 9/2003, 5/2005), (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, domaći i prepiske))
- Deklaraciji o unapređenju prava pacijenata u Evropi Amsterdam ,1974
- 3. Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine (Službeni list SFRJ, 7/1971
- 4. Kanadska povelja o pravima i slobodima, 1982, god.
- 5. Konvencija o pravima deteta, 1990, god
- 6. Kairska deklaracija o ljudskim pravima u islamu, 1990 god.
- 7. Američka konvencija o ljudskim pravima ((čl. 11)
- 8. Povelja Evropske unije o osnovnim pravima , 2000. god.
- 9. Ugovor iz Lisabona (8 , Reformski ugovor iz 2007. god.
● Povelja osnovnih ljudskih prava EU
- 10. Direktiva ili Smernica Sm95/46/
● /11. DEKLARACIJE O PRAVIMA PACIJENATA U EVROPI (ICP/HLE 121, 28 juni 1994.)

NADNACIONALNI IZVOR

- **12. Usaglašavanje propisa u oblasti zdravstvene zaštite sa međunarodnim i evropskim principima i načelima:**
 - - Svetske zdravstvene organizacije u oblasti prava pacijenata,
 - - Univerzalnom deklaracijom o bioetici i ljudskim pravima UNESCO -a, (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), **na koju se Ministarstvo zdravlja poziva kod zadnjih izmena i dopuna Zakona o zdravstvenoj zaštiti u čl 9. ističe PRIVATNOST I POVERLJIVOST**
 - - Oviedo – Konvencija za zaštitu ljudskih prava i dostojanstvo ljudskog bića u odnosu na primenu biologije i medicine : KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA I BIOMEDICINI ,
 - - Evropskom poveljom o pravima pacijenata, kao i sa Zdravstvenom strategijom Evropske unije od 2008. do 2013. godine "Zajedno za zdravlje" iz 2006. godine,
 - - Zaključcima Saveta Evropske komisije o zajedničkim vrednostima i principima sistema Evropske unije (2006),
 - - Preporukama Saveta Evrope i Komisije ministara članica unije o upravljanju bezbednošću pacijenata i prevenciji neželjenih događaja u zdravstvenoj zaštiti (2006),
 - - Preporukama Saveta Evrope - za bezbednost pacijenata uključujući prevenciju i kontrolu bolničkih infekcija (2009);.

NACIONALNI IZVORI

- 1. Ustav Republike Srbije,,.čl. 23–74 Ustava Republike Srbije (Službeni glasnik RS, 98/2006).v **odredbom člana 42. Ustava Republike Srbije zajemčena je zaštita podataka o ličnosti**
- 2. Kodeks profesionalne etike Lekarske komore Srbije i drugi Kodeksi, biohemičara, stomatologa, medicinskih sestara
- 3. Zakoni o evidencijama u oblasti zdravstva i oblasti zdravstvene zaštite
- 4. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti
- 5. Zakon o transplataciji organa
- 6. Zakon o postupku prekida trudnoće u zdravstvenim ustanovama
- 7. Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Sl. glasnik RS br.107/ 2005.god).
- 8. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti ("Sl.glasnikRS", br. 97/2008).

NACIONALNI IZVORI

- 9. Krivični zakonik (Službeni glasnik RS, 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009) **predstavlja konkretnu potvrdu ljudskih prava i sloboda, jer im pruža adekvatnu krivičnopravnu zaštitu.** neovlašćeno otkrivanje tajne (iz člana 141, povredu tajnosti pisma i drugih pošiljki (član 142); neovlašćeno prisluškivanje i snimanje (član 143); neovlašćeno fotografisanje (član 144); neovlašćivanje objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka (član 145); i neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka (član 146). I sl.
- 10. Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list SRJ, 70/2001, 68/2002; *Službeni glasnik RS*, 58/2004, 85/2005, 115/2005, 46/2006, 49/2007, 122/2008, 20/2009, 72/2009.
- 11. Zakon o tajnosti podataka, *Službeni glasnik RS*, 104/2009.god.
- 12. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti NACRT 2011 god.

Здравство - приватност у опасности

- Pravni paradoks – kada bi lekar otkrio dijagnozu on bi odgovarao, ali zakona ga istovremeno obavezuje da „otkrije” dijagnozu kada otvara bolovanje
- Dvadesetpetogodišnja pravница u jednoj privatnoj marketinškoj firmi postala je glavna „junakinja” trača kada je otvorila bolovanje, jer njena ljubopitljiva koleginica iz kadrovskog odeljenja nije odolela izazovu da pogleda u šifrarnik bolesti i otkrije da se iza šifara krije ginekološka intervencija. Do kraja dana ova vest je obišla firmu brzinom zvuka, do kraja nedelje stigla je i u okolne kafiće, a kada se ona vratila na posao, nju su sačekali podsmešljivi pogledi i dvosmisleni komentari...
- Ovo je samo jedna od mnogih neprijatnih životnih epizoda koje su nastale zbog zakonske obaveze lekara da prilikom „otvaranja” bolovanja napiše dijagnozu. Istini za volju, treba reći da se svaka dijagnoza piše pod šifrom, ali isto tako treba imati na umu da se šifrarnik bolesti lako može nabaviti, a brojke prevesti na – slova. I tu se suočavamo sa zakonskim paradoksom – kada bi lekar otkrio dijagnozu svog pacijenta, on bi pred zakonom odgovarao zbog odavanja lekarske tajne, ali ga taj isti zakon obavezuje da „otkrije” dijagnozu kada otvara bolovanje.
- – Nema pravnog „leka” za ovu situaciju, mi moramo pisati dijagnozu kada otvaramo bolovanje, a osoba u pravnoj službi firme koja „otvara” bolovanje dužna je da čuva lekarsku tajnu. Jedan od razloga zbog kojeg lekar mora da

Здравство - приватност у опасности

Počev od stranih ambasada koje prilikom izdavanja viza za studiranje, boravak i trajno useljenje u zemlju traže rezultate laboratorijskih testova koji potvrđuju da osoba nema sidu, hepatitis i sifilis, preko osiguravajućih društava koja takođe traže ove delikatne informacije, pa sve do (nekih) poslodavaca u privatnim firmama, koji prilikom zapošljavanja od svojih potencijalnih radnica zahtevaju potvrdu od ginekologa da nisu trudne. ... Dr Paja Momčilov podseća i da je sistem zdravstvene zaštite takav da mnogo osoba dolazi u kontakt sa podacima iz zdravstvenog kartona i navodi rezultate istraživanja svog američkog kolege koji je računao koliko ljudi u jednoj prosečnoj bolnici ima uvid u zdravstveni karton pacijenta i došao do 75 osoba.

Здравство - приватност у опасности

- Обележен Дан заштите података личности
- 30. јануар 2012.
- Унапређење заштите података о личности један је од главних изазова за Србију у 2012. години, изјавио је данас у Београду српски повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Родољуб Шабић.
- Заштитник грађана Саша Јанковић указао је да у Србији основним правним актом није гарантовано право на приватност које је у самој основи људске слободе.
- **"Заштита података о личности се види као посао повереника а не као посао свих који прикупљају и обрађују податке о личности", казао је Јанковић.**

Здравство - приватност у опасности

- Прву пресуду за повреду права на заштиту података о личности донео је недавно Прекршајни суд у Београду, за повреду права на заштиту података о личности.

Суд је казнио приватну здравствену установу која је податке пацијенткиње послала на и-мејл адресе неколико њених колегиница на послу.

Републички заштитник грађана Саша Јанковић, ипак, упозорава да пацијенти често нису ни свесни, нити реагују када се угрожава њихова приватност.

Стручњаци упозоравају да грађани често нису ни свесни када је повређено њихово право на приватност у здравственим установама.

Један од очигледних примера кршења права на приватност била је камера у ординацији у Јагодини која је, по налогу Министарства здравља, уклоњена, а снимци уништени.

Здравство - приватност у опасности

- Републички заштитник грађана Саша Јанковић рекао је да је камера уперена у гинеколошки сто инсталирана како би се заштитила имовина и апарати, а не због нечијих неуобичајених нагона.

"Међутим, нико није имао у виду да се угрожава једно од најосновнијих уставом гарантованих права - право приватности", рекао је Јанковић

- Лекари с друге стране кажу да штите права пацијената и да до пропуста долази ретко.

Доктор Мирољуб Жикић из Дома здравља "Палилула" наводи да пацијенти више говоре међусобно о налазима или болести.

- Уколико се лекарски налази неовлашћено саопште или открију, одговорнима прете новчане казне, али и затвор јер се такви подаци сматрају службеном тајном.

Здравство - приватност у опасности

- Поверљивост је један од разлога и да се пацијентима више не дозвољава да сами преносе свој картон у другу здравствену установу.

Јелица Радуловић из инспекције Министарства здравља истиче да се картон никада не треба давати на руке пацијенту, јер је то власништво устаонове где се он води.

"Чак и кад пацијент жели да бира другог лекара па се картон преноси, пацијент треба да буде идентификован, поред здравствене књижице и уз личну карту", напомиње Радуловићева.

TAJNA

● **ŠTA SVE O VAMA**
ZNA VELIKI BRAT ?